

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de

Coloniae Agrippinae, 1689

VIII. Quæ tertia est de ceremonia Cinerum, exponit ritum Sacramenti mortis: & cur cineres capiti imponantur.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56333](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56333)

FERIA QUARTA CINERUM,
CONCIO TERTIA.
 DE CEREMONIA CINERUM.

Memento homo quia cinis es, & in cinerem reverteris.

MUSICA in luctu importuna narratio, Eccli. 22. Et si unquam eloquentia, & sermonis apparatus dedecet, certè in discursu mortis, in quo nihil magis decet quàm quod magis est luctuosum; scissæ vestes, sparsi crines, pallor in vultu, in ore singultus: Ita videmus in summis etiã Principibus lugubres vestes vulgares esse ac pretio carere. Et infania fuit in Antonino Heliogabalo quod de eo notat Lamprid. cum à Sacerdotibus Syris rescivisset se Biothanaton futurum, hoc est moriturum morte violentâ, parasse sibi funes, blattâ, & serico, & cocco intortos, quibus si necesse esset tanquam laqueo vitam sineret: item gladios aureos, quibus se occideret, si vis aliqua urgeret: item in Cerauniis, & Hyacinthis, & Smarachdis, venena, quibus se interimeret, si vis gravior immineret: fecisse & altissimam turrim substratis aureis gemmatisque ante tabulis, ex quâ se præcipitaret, dicentẽ

mortem suam prætiosam esse debere, & ad speciem luxuriæ, ut diceretur nemo sic periisse. Sed hic non tam homo quam hominis portentum fuit. Quare veniam dabit, Auditores, si quod superest nobis de morte dicendum id sine fuce, & sine apparatu, ac sine ornatu dixerò: neque enim animus est vos verbis sed rebus ipsis monere, non vobis ignotis, sed iis quas quotidie videtis. Sed prius ad Virginem recurramus. *Ave Maria.*

QUANTI Mortis memoriam omnes ferè nationes fecerint ostendit magna cura quam de sepulchris habuerunt. Certe teste Diodoro lib. 3. cap. 5. major apud Ægyptios sepulchrorum quam domorum cura fuit; apud quos ex eodem lib. 2. c. 5. sepulchra talento taxata sunt: Æthiopibus autem ditioribus, ex auro facta sunt, tenuioribus, ex argento, ut ait Herodotus lib. 3. In Ephestionis monumentum multa talenta insumpsit Alexander: Et apud Romanos tantus luxus fuit, ut teste

Tullio reprimendus fuerit legibus 12. Tabularum : Abraham cum nihil comparasset in terrâ possessionis , agrum tamen sepulturæ non paucis argenteis à filijs Hemor coemendum duxit. Porro cum diutius homines viverent , sepulchra fodiebant in montibus & in solitudinibus procul ab urbibus, secundum illud Job. *Qui edificant sibi solitudines*; tum in vijs publicis fieri solita , ut homines quasi ex insidijs adorirentur, & mone-rēt, hoc comūnissimo Epigramate, mihi heri, tibi hodie. Postcā non in publicis vijs , sed in agro proprio ac prædio fieri cœpere : In agris quisque suis (ait Tullius) sepulchra, & loculos, in quib⁹ cineres suorum conderentur, habuerūt. Id Græci etiam servarunt ut sunt testes Æschines & Aristophanes in concionan. Hebræos etiam id fecisse monet exemplum Abrahæ, qui sepulturæ causa agrum emit cum speluncâ duplici Genes. 23. Ita Christi sepulchrum excisum erat in horto seu prædio. Ioan. 13. Sed memoria mortis videbatur remotior : Itaque mortui sepulti sunt ad ipsas urbium portas : Ita Trojani ex Darete Phrygio, Priamum, Hectorem, & Herculem, ante portas civitatis suorū more sepelierunt: Ita passim S. Chrysostomus monet Christianos, ut mortuos in exitu civitatis intueantur : Intimius apud Lacedæmonios, nā in urbib⁹ ut sepelirent, permisit Lycurgus teste Plutarcho : apud Romanos primus omnium Trajanus, in publico foro condi voluit. Æthiopes teste Diodoro lib. 4. c. 1. & Strabone lib. 17. circa Tempia sepeliebant : Ægyptij intra penetralia, medicatos, & Persæ cerâ circumlitos, ut diutius durarent, domi asserva-

runt: testis Herodot. lib. 1. Ex Æthiopijs nonnulli ut ipse refert lib. 3. postquam mortuum arefecerant, totum gypso inducebant, picturâque exornabant, referente eius imaginem, deinde cippum illi ex vitro circumdabant, in cuius medio mortuus inter lucebat : Hunc cippum propinqui per annum intra ædes habebant, post annum circa urbem deponebant, fœlici & urbis, & virtutis custodiâ, cum mors & cives intus, & hostes extra admoneret : Apud Christianos ferè in Templis, quò solemus frequenter convenire, ut sit frequens memoria : Ex hoc enim aspectu *finis cunctorum admonetur hominum, & vivens cogitat quid futurum sit* : Olim Moses labrum æneum cum basi suâ fecerat de speculis mulierum, quæ excubabant in ostio tabernaculi, ut qui ingrediebantur, viderent an decenter essent compositi : Hæc in nostris templis specula, sunt monumenta, & ossa defunctorum, quæ nobis referunt non tantum quod sumus, sed etiam quod futuri sumus : Etenim in domo lucus, *Finis cunctorum admonetur hominum & vivens cogitat quid futurum sit*. Verum quoniam passim homines sepulchra prætereunt, ac terunt pedibus monumenta; ut ipsam mortis memoriam in ipsis quasi oculis ferant, ideo Ecclesia in fronte & in capite cineres admovet, ut ipsa capita hominū fiant sepulchra. Galenus meminit quarundam volucrū quas vocat *epitymvidias* hoc est sepulchrales, quia *tymbon*, id est, sepulchrum, gerunt in capite: fœlices aves si ratione uterentur! homo fœlix si in capite *tymbon* gerat! hoc est mortis memoriam, ad quam ipsis cineribus capiti admotis impellitur : Cuius

Cuius ceremoniæ quoniam varias rationes præcedenti Concione dedimus, postremam in hanc Concionem servavimus, quæ talis est.

Quoniam caput iudicij & rationis sedes est, ideo cineres capiti admoventur, ut homines intelligant, se nudam suæ mortalitatis cognitionem habere non debere, sed quæ capiti hoc est ratiocinationi adhibeatur: omnis autem ratiocinatio in trahendis consequentijs versatur: Cineres itaque locum habent antecedentis, capiti autem imponuntur, ut bonæ inde consequentiæ trahantur. Dixi non nudè mortem à nobis considerandam esse, secundum illud Psalmistæ, *Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die malâ liberabit eum Dominus.* Chrysologus serm. 21. vis est intelligentiæ si rimetur viscera, & deprehendat occulta, si tecta nudet; verum subiecta oculis, exposita in publico, ingesta rebus, non est intelligere, sed videre. Rectè aliqui hunc mundum librum esse dixerunt, omnium oculis expositum, sed sicut in libro omnes elementa cernunt, & litteras, sed aliqui tantum legere possunt, pauciores intelligere: Ita passim homines creaturas vident, sed pauci admodum intelligunt: Solem, cælos, æqualiter omnes vident oculis corporeis, sed non omnes eodè modò cognoscunt; Chrysostomus ait, Paganum Solem videre, & adorare, Christianum autem opus Dei agnoscere: Ita omnes mortem vident, pauci intelligunt: Itaque dum in caput cineres jaciuntur admonemur, nè simpliciter, ac nudè mortem spectemus, quasi larvam illam horridam, & exsuccam, sed

ut quæ in morte sunt, & ipsam mortem intelligamus, hoc est non tantum oculis mortem intueamur, sed ut eam iudicio consideremus, ac debitas trahamus consequentias.

1. Circa Mortem consideratio, est de eius inevitabilitate, tam quod mori oporteat, quam quod determinato tempore, ubi vides duplicem inevitabilitatè. Vna est quod mori oporteat idque tam certà & communi lege ut nemo excipi possit: non sapiens, non nobilis, non dives, non rex, non sanctus, non summus quisque, non infimus.

1. Probatur ipsâ experienciâ, quia videmus passim homines mori. Ecclesiastes cap. 9. *Nemo est qui semper vivat, & qui huius rei habeat fiduciam:* 1. pars continet experientiam omnium sæculorû: omne enim quod nascitur interit: Maria Salomè ausa est Christum aliquando interrogare ut refert Clem. Alex. lib. 3. Strom. *Quandiu vigebit Mors?* Cui respondit: *Quandiu vos mulieres parietis:* Et verè dictum; omne enim quod oritur, perit: Itaque Tertull. lib. de Anima cap. 50. loquens de mortis debito: *Hoc stipulata est Dei vox, hoc spondit omne quod nascitur:* 2. pars ostendit humanam conditionem, quoniam vita hominum deploratissima est atque illud indicat nomen Enos quod hominem significat à radice Anas quod est desperare, dolere, infirmari, ut nomen Enos sonet hominem perditè & deploratè ægrotantem.

2. Probatur ex lege Mortis, & hominis condensatione *Morte morieris*, Genes.

3. Illa vocis geminatio præter acerbitatem

tatem significat etiam certitudinem: Symmachus vertit. Eris mortalis, ut indicet hominem semper mori.

3. Quia præter causas mortis quæ in nobis sunt, Elementa, humores, temperamentum dissimile; alteratio à nutrimento, & etiam à causis superioribus oritur. Sapiens *Sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo supervenerit.* In hæc voce Caietanus agnoscit mortis in evitatem, & superioritatem: Quia quæ de super veniunt, sunt inevitabilia, ut sunt sub dio, grando, pulvis radij solis. Iob. cap. 20. *Pluet super peccatores laqueos, quis effugiet?*

4. Quia nemo resistere potest Angelo mortis. Ecclesiastes cap. 8. *Non est in hominis potestate prohibere spiritum, nec habet potestatem in die mortis: scio multos per spiritum, hic intelligere animam hominis, quæ in hoc corpore, quasi in carcere includitur, appetit autem exire de hoc ergastulo: cum autem detinetur, vi quædam prohiberi videtur, sed veniet dies quando ut ait Iob. cap. 34. Spiritum illius & statum ad se trahet: deficiet omnis caro simul, & homo in cinerem reverteretur: & tunc ait Ecc. non est in hominis potestate prohibere spiritum: Hoc est uti Hieronymus interpretatur: nihil prodest ora concludere, & vitam retinere fugientem: Sed ad propositum nostrum Thaumaturgus, nomine spiritus, intelligit Angelum morti præsentem, quæ prohibere nemo potest; Nemo (inquit) tantis viribus futurus est, ut Angelum animam ipsius extorquentem arcere ac prohibere possit: hoc potestatem infernarum munus esse docet S. Chrysostr. homil. 54. in Matth. sub finem. Quid faciemus cum minaces Angeli, & rescinden-*

tes animam à corpore, Virtutes, ac Potestates nos invadent? Basil. orat. de Morte quæ est 24. meminit eius qui violenter animas à misera hæc carne separat, & ad fatale iter trahit; secundum illud *Et animam tuam repetunt à te.* S. Ephrem serm. de Vanitate huius vitæ to. 3. in describendo statu hominis misero: Quando Dominicæ copiae atque satellites advenerint, quando formidabiles exercitus invaserint, atque apprehenderit, quando divini nuntij, atque commissarij animam ex corpore migrasse iusserint.

5. Quoniam ipse Deus mortem infligit: quis autem manum eius, atque iram potest defugere? Pythagoras aiebat sceptrum Iovis ex Cupresso fuisse, ut Iablicus memoriæ prodidit. Quia hæc arbor sepulchralis est, & funeri dedicata: id significat, summum Iovis imperium esse in mortem, quod nemo declinare potest. Apoc. 1. dicitur Deus habere *claves mortis*, id est summam potestatem: Ita que Sap. 16. *Tu es Domine qui vitam & mortis habes potestatem & deducis ad portas mortis.* Ex quibus omnibus patet mortem prorsus inevitabilem esse, ac planè ridiculos illos fuisse, qui hominibus polliciti sunt immortalitatem, uti Menander discipulis suis promittebat, si se prophanis sacris imbui permitterent, quibus uti refert Eusebius lib. 3. Histor. cap. 10. pollicebatur etiam in hæc vitam *athanasian aidion* perpetuam immortalitatem: Ita Tribonianus impius Iuriscōsultus, verè vocatus à Suida *apatēon* adulator, & impostor, persuadere Iustiniano Imperatori conatus est, cum non moriturum, sed cum carne in *coelestem* assumptum iri: Melius

Melius Agapetus Diaconus in aureis monitis ad Justinianum, Morti attribuit dentes *pamphagus*, omnivoros, quos omnibus infigit, nihil reverita *axiomaton lamprotitas* dignitatum splendores. Hoc itaque certum habes antecedens. Unicuique mors inevitabilis est. Jam cinerem capiti admove, & ex hoc principio digna trahere conclusionem.

Quò igitur pertinent tot curæ, tot labores, tot contentiones, si aliquando mori oportet. Quidam sapiens nonnullis exprobrabat, quod sicut nunquam morituri ædificarent: Num tu id præstas hominum inconsultissime? Cùm te videam ita rebus affixum, semper inhiantem, semper colligentem, te vehementer admīror, cùm homini tam pauca sufficiant: Sed esto, cupiditatis es ingētis, tibi bene esse vis: nō hoc satis; vis copiose: nec id satis; vis affluenter: cupiditati nihil satis, vis effusè, hoc tantum est cupiditati satis: Bene quidem, si semper: sed si aliquando es moriturus, si inevitabiliter, quam stultum est, ibi ædificare, ubi manere non debes: ibi coligere, ubi uti non debes. Quin potius de æternitate cogitas, de eo quod semper futurus es? itane vis esse exiguò tempore beatus, æternum autem miser? Nihil non agis, ut exiguò tempore sis fœlix: nihil autem curas, quò æternum sis fœlix: Vide quæsonum id prudentiæ sit Christianæ: vide iterum num rationem habuerint Apostoli nobis morrem proponere, ut à rebus præsentibus avocarent: Certè nulla est tam in sana cupiditas, quæ hanc cogitatione non conquiescat: Quia ut ait B. Hieronymus Epist. 103. facile

contemnit omnia, qui se semper cogitat moriturum: Hic vestrum omnium conscientias convenio, an si hæc semper cogitatio vobis præsens esset, ullares in terris vos afficeret; nulla planè, inquires: at iterum rogo; num iustus sit ex eà cogitatione sensus: iustissimus dices: & hinc probatur, quia in omnibus eà cogitatio talem sensum parit; hoc ultimum adhuc liceat petere, num eà cogitatio vera sit: vera planè, quis enim nesciat se moriturum: undè igitur fit ut quod verissimum, & quod iustissimum sit, absit à tuà mente? Tu interim videris: dùm ego alteram in morte inevitabilitatem specto; porrò illa est quod unicuique à divinà Providentià tempus mortis determinatum sit, ultra quod nemini vivere licet. Non hic ego cum Stoicis aut cum Atheis factum colloco aut statuo: scio cùm Deus liberum hominem creavit, posse injussu Imperatoris ex hac vitâ quasi ex statione perfidum discedere; scio multis modis fieri, ut in pluribus sicut loquitur Propheta: *Dies pleni non inveniuntur*; scio posse hominem non decurrere spatium vitæ quod illi Deus mensus est: Sed dico unicuique homini præfixum esse à Domino terminum, quem nemo hominum possit præterire, secundum illud Job. cap. 5. *Brevēs dies hominis sūnt, numerus mensum eius apud te est, constituisi terminos eius, qui præteriri non poterunt*: hos terminos, legem & statutum, vocat Apostolus, *Statutum est hominibus semel mori*: Semel dixit, hoc est irrevocabiliter, & firmiter, & constanter. Semel enim loquitur Deus, & iteratò non habet opus loqui: Ita Act. 17.

fecit-

fecitque ex uno omne genus hominum inhabitare super universam faciem terræ, definitus statuta tempora, & terminos habitationis eorum: Ita Eccles. 14. vocatur Testamentum: Memor esto quoniam Mors non tardat, & testamentum inferorum, quod demonstratum est tibi. In eundem sensum David, Mensurabiles posuisti dies meos. Altera Versio. Pugillares: ut scias paucos esse, & finitos, quoniam intra pugillum, sed Dei, qui mensuram definivit, continentur: ubi vides Deum in manu suâ, hoc est in sua potestate dies nostros habere: unde, ubi habes in Psal. 89. *Dexteram tuam sic notam fac*: vertit Aquila & Symmachus ut docet Hieronymus in epistolâ ad Cyprianum, dies nostros sic ostende. Hic mihi præcipuus occurrit sensus Prophetæ qui sanè communissimus esse solet Psal. 38. *Locutus sum in lingua meâ. Notum fac mihi Domine finem meum, & numerum dierum meorum, quis est, ut sciam quid desit mihi*: Attende altum prophetæ sensum: non curiose appetit scire numerum dierum suorum, uti impie multi exquirunt, cum Deus solus intelligat, nam numerus mensium eius apud te est, sed interiori sensu postulat, cum vitæ termini sint definiti, iidemq; sint meritorum termini, ut intelligat quid sibi desit, aut ad virtutem, aut ad meritum aut ad satisfactionem, quod tamè fecisse oporteat intra vitæ terminum: Nam, ut ait Ecclesiastes cap. 9. *Viventes sciunt se esse morituros, mortui verò nihil noverunt amplius, nec habent ultra mercedem, quia oblivioni tradita est memoria eorum*: quod S. Hieronymus sic interpretatur: Mortui nihil valent ad id adiacere, quod semel locum tulerunt de vita: Igitur te

rogo, mi Auditor, cum numerus mensium tuorum non sit apud te, sed apud Deum, ac nescias quid tibi vitæ superstit: cogita seriò quid hætenus feceris, quæ sint merita tua, quæ satisfactio? An hoc tantum facere vis pro Deo? sic morieris cum eâ egestate, & paupertate? Hoc tantum æternitati parasti? Job. 10. *Nunquid non paucitas dierum meorum finietur brevi? Dimitte ergo me ut plangam paululum dolorem meum, antequam vadam, & non revertar, ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine*: Joan. 10. *Venit nox quando nemo potest operari*.

2. Circa Mortem consideratio, est de eius ignoratione, & huic conjuncto inopinato adventu. Nam licet nihil certius sit Morte, nihil tamen magis incertum, atque ignotum quam Mors, ratione temporis, loci, modi, status animæ, & qualitatis, bonæ, an malæ; quietæ, an turbatæ; naturalis, an violentæ; an in gratiâ, an in peccato; an cum usu rationis, an sine illo; juxta dictum Sapientis Ecc. 9. *Nescit homo finem suum, sed sicut pisces capiuntur hamo, & sicut aves laqueo comprehenduntur, sic capiuntur homines in tempore malo, cum eis exemplum supervenerit*: Vivimus in hac vitâ tanquam rei in carcere, qui semper expectant, ut à iudicibus ad sententiam, atque inde ad supplicium vocentur, secundum illud Jobi, *Cunctis diebus quibus milito super terram, expecto donec veniat immutatio mea*: Et infra: *Vocabis me, & ego respondebo tibi*: Hoc autem ideo factum est ut semper timeremus; & ut ait Augustinus homil. 13. & 50: ideo latet ultimus dies, ut observentur omnes dies. Hic cineres capiti admove, hoc est justam

justam elice conclusionem: quæ talis est; Quoniam mira est mortis ignorantia, illa semper in memoriâ tenenda est; exemplo plurimorum sapientum: Philippus Macedo, cum Athenienses debellasset in Cheronæâ, iussit sibi quotidie prodeunti dici à servulo, Homo es Philippe: Idem sensus Severi Romanorum Imperatoris, qui cum in bellis, & in ambitione senuisset, moriturus urnam ad se afferri iussit, in quâ cineres ipsius, uti tunc moris erat, recondendi erant, quam diu contrectâs & contemplans exclamavit. Tu virum capies, quem orbis terræ non cepit: Joannes cognomento Eleemosynarius Patriarcha Alexandrinus initio sui Pontificatus sepulchrum suum inchoari voluit, non perfici, ac sibi quotidie, vel ut alij volunt solemnioribus diebus, cum prodiret, sibi proclamari iussit, Domine sepulchrum tuum cœptum est jam pridem, sed nondum perfectum, tu ergo illud perface jube, nescis enim quâ horâ fur venturus est: Maximilianus primus potentissimus & bellicosissimus Imperator, biennio, aut ut alij volunt triennio ante mortem, loculum funebrem è quærneo ligno, arcæ viatoriæ inclusû, deferri secum iussit, ut semper mortis meminisset. Hoc Avi exemplum secutus est Carolus V. de quo fertur quinquennium ante mortem secum semper deportari iussisse sacrophagum cum suppellectile funebri, sed occultè, ac singulis noctibus diligentissimè reponi iussisse; qui illi aderant, pars thesaurum credebant, alij selectos libros, alij ad usum Cæsaris aliquid singulare: Ille verò ridendo dicere solebat; In rei ali-

cuius sibi charissimè usum id secum deferri: Eius filius Philippus II. multo ante mortem tempore, defuncti cranium inter abacum habuit, nè mortis unquam memoriâ careret: contra quàm passim homines facere solent, qui Mortis memoriâ quantâ possunt diligentiam à se abjiciunt pessimo consilio: Sic itaque conclude. Cum se res sic habeat. Hoc cene est prudentiæ Christianæ eo in statu vivere, in quo mori nō vis? quia enim diem nescis, vide quæ sit securitas, vel unum diem imparatum vivere? Et tamen quàm multis diebus vixisti in peccato? Si vocatus fuisses quid de te actum fuisset? At inquires captus non sum: Ita se res habet, sed capi potuisti: Id si fuisses, quo nunc statu esses? Sed inquires, non capiar? unde id nosti? Quia (inquis) nullus est dies certus mortis. ô imprudens! nullus tibi certus, sed aliquis Deo certus est, & cum ille venerit, capieris: ad hæc, quia nullus tibi certus est, ideò omnis tibi incertus, & suspectus esse debet: Sed (inquires) quoniam incertus est non capiar fortasse; Sed fortasse capieris: Potes non capi, sed quia etiam potes capi, nescio an iudicio valeas, qui in re tanti momenti te exponas: In rebus humanis adeò prudens es, adeò sapiens, in istis autem quæ tanti sunt, quare vis tam imprudens? Sed quoniam homines in illâ incertitudine se tutos putant, propterea addidi ignorationi mortis inopinatum adventum: quare nihil frequentius habemus in Evangelio: *Attendite ne superveniat in vos repentina dies illa: Vigilate itaque quia nescitis diem neque horam: Quàm sæpè minatur se*

venturum instar furis: 2. Petri 3. *Adveniet dies Domini ut fur: Et paulus 1. ad Thessal. 5. Ipsi diligenter scitis, quod dies Domini, sicut fur in nocte ita veniet: Itaque Paschasius Abbas Corbeicensis lib. 11. in Matth. dies ultima, languenti animæ fur est, & latro: Ita Christus comparat mortem furi de nocte venienti: Item Domino revertenti & servos deprehendenti: Item spõso de repente venienti: Item accipi, & laqueum iacienti, denique primo advētui in diebus Noë: & tam multas congerit parabolas ut hoc tantum persuadeat, quã horã non putatis filius hominis veniet: In quam rem te sic premo: Christus hoc discipulis & omnib⁹ denotiat, se vitæ securos deprehensurum, ac repente imparatos occupaturum: tu verò securus vivis, ac de morte non cogitas, igitur deprehendēris, idque de fide tibi certum esse debet, deprehendēris: ô stultam hominū imprudentiam! sic admonitos ita vivere sine cura: sine sēsulld verò satis patet experiētīã, quotidie enim homines nec opinatō occupatur: Revoca in memoriam tuorū, vel consanguineorū, vel cognatorum amicorū mortē: Nec tamē quisquã vel proximorū, vel suorū exemplo, vel Christi tam iteratã admonitione fit sapiens: Quid igitur inde concludas nisi quod dicitur Marci. 13. *Vigilate ergo ne cum venerit repente, inveniat vos dormientes: Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate: Hoc autem quid est, nisi ut quotidie paratus vivas: Conde testamentum; si quid habes restituendum restitue, si nondum potes, scribe, ut si occuperis, id faciant hæredes: si peccasti mortaliter, Sol non occidat non tantum super iracundiam, sed nec**

suprà quodlibet peccatum: cavendē inimicitias conserves, sed statim reconciliare fratri tuo: *Quod autem vobis dico, omnibus dico, vigilate: Etenim si repente interroget, quis respondebit ei? Quid enim deprehensus, de vitã tuã, de statu tuo, Deo iudici atque interroganti poteris respondere? Dicitur Benlyrã; dies brevis & opus multum.*

3. Circa mortem consideratio, est de statu in quo mors hominem ponit: cum hominem dico, corpus & animam intelligo, nam cætera bona externa sunt, nec sunt in homine, quamquam paulatim ipsa te deserant, opes, voluptates, consanguinei, amici: cum enim bona sint huius vitæ, illã præteritã tuã esse desinunt, & ad alios transeunt, sicut milites perfidi, qui ad hostes deficiunt, in quo vides magnam rerum vanitatem, & inconstantiam: Sed de homine mihi est sermo, hoc est de corpore, & de anima: Quoad corpus attinet, mitto dicere quæ mortem præcedunt, morbi scilicet, dolores, & quædam ante mortem mors: Etenim in corpore hæc bona creduntur præcipua, sanitas, robur, pulchritudo, usus ipsius ad actiones naturales, animales, civiles, rationales, quæ omnia illo tempore concident: etenim mortem gravissimi morbi & dolores acerbissimi solēt præcedere, unde extinctio sanitatis, virium, pulchritudinis & usus corporis: vide quod toties tibi dictū est, hominem florem esse, scenum, & florem sceni, umbram, spectrum, & nihilum, unde de hominibus Theophilus ad Autolicum *sárkenoi, ulên éontes*, carnei, & nihili homines: sed illis missis quæ mortem præcedunt, in corpore mortuo triplex status spectari potest

Potest. Primus est statim ab animæ discessu, quo tempore tanta repente fit mutatio ut videatur esse quædam oculorum illusio Psalm. 72. *Veluti somnium surgentium Domine in civitate tuâ imaginem ipsorum ad nihilum rediges.* Cogita enim quid ante fuerit, & quid nunc sit: *versa est in ludû cithara mea, & organum meum in vocem silentium.* Cogita hyemem quâ omnia vastantur, frondes, flores, fruges, omnis hortorum, camporum, agrorum, fluminum amœnitas, dices aliam esse naturam: vide coopertos nive montes, flumina glacie alligata, dies conversos in noctem: cogita noctem obscuram, & tenebrosam, quâ non Sol modo sed astra omnia disparent: sed peior est status cadaveris: vidisti aliquando urbem, aut provinciam ab hostibus direptam, mœnia disjecta, cruta fundamenta; hîc passim, atque illîc jacere rudera, vias impeditas, convulsas terras, nullo ordine sparsa saxa, ligna, tecta: imaginem habes corporis mortui: vide intena, vide externa, omnis illa harmonia, ònis species, omnis color, omnis motus, omnis actio, omnis usus periit, non oculi vident, non aures audiunt, non movent se manus, neque pedes, non lingua loquitur non cor palpitat, nullum discrimen à saxea aut buxea figurâ, nisi quod cadaver deformius est, atque horribilius:

2. Status, est prima putrefactio de quâ Job loquitur. *Putredini dixi pater meus es. Mater mea, & soror mea vermibus.* Item *habitent in tabernaculo ipsius socij eius qui nō est: Isaïæ. 14. Detrasta est ad inferos superbia tua, concidit cadaver tuum, subter te sternetur tineas, & operimentum tuum erunt vermes:* Quis exhibeat fatiscentem paula-

tim fabricam corporis, liquatam in sordidum liquorem, & tabem, carnem, educto calore, livescentem primùm tum fœdo flore sparsam, tum fluentem, tum vermibus innumeris scaturientē, & in fœtidum vaporem abeuntem? parco auribus vestris, parco oculis, parco naribus, pudet naturæ nostræ verecundiam, atque dedecus aperire: recteque iam suprâ diximus ex Nysseno sepulchra esse naturæ nostræ mysteria, atque Sacramenta, quasi ea revelare pudeat, ac sit nevas: Hoc tantum nihil ferè esse in naturâ fœdus, nihil horribilius, quàm humani cadaveris putrefactionem. Quid dicam sæpe illo odore infectas fuisse urbes, Provincias peste fœdatas, totumque aërem? Hoc statu si mulierem spectet, quis non obstupescat, quis non horreat, quis non abominetur? hic finis pulchritudinis, hic amorum exitus, hoc libidinis cœnum. Pudeat homines ob rem adeo abominandam, pulchritudinem æternam despicere! Pudeat mulieres Christianas corpus tantæ fœditati reservatam sic ornare, sic amare, sic colere, sic nutrire! Quàm vos prudentiores qui rem ita vilèem negligitis, qui corpori non parcitis, qui vexatis!

3. Status, est ultima putrefactio, reductio in pulverem, atque cinerem, quæ in quibusdam tardius, in aliis celerius, fit sed quam nemo effugiet, ac licet ea putrefactio minus habeat horro- ris, quàm prior: maior tamen est corruptio, quoniam maior esse non potest, nec in peiorem statum reductio: ecce quò redigetur humana omnis magnitudo. Tâ parvus cinis Hercules est: hûc ille decrevit gigas: hic tûmulus illi est

Ecce vix totam Hercules complevit urnā: lob. 13. *Memoria vestra cōparabitur cineri, & redigētur in lutum cervicēs vestræ.*

Iam cineres capiti admove & debitam trahe consequentiam, & ex composito antecedente, quid iustius inferre potes; quā quā ratione corpus tuum tractare debeas. Hinc oritur generosa corporis mortificatio, & carnis contemptus: pudeat homines vesanos, sic in corpora exardescere, pudeat tantum dedecus sic prosequi, pudeat carnalem hominem sic in cœno & carne volitari: hinc originem habeat propudium, atque dedecus libidinis, quā non alio nomine vocare potes, quā furorem, quā rabiem, quā insaniam: quā multos habes tuæ libidinis accusatores, quā multas condemnationes? Quid sic ardes, quid sic vreris, quid inflammaris? Quidam mulierem cōcupierat, demortuæ carnis partem abscidit, quoties ardebat libido, toties putredinem naribus adhibebat, & eorum exemplo, qui morsui Scorpionis, ipso Scorpione medentur, ipsa carne, carnis putulantiam repressit.

Iam sicut in corpore mirabilem mutationem mors efficit ita etiam in animā. In qua tria considerare possumus: Intellectum Voluntatem, Passiones, nā licet passiones propriè dictæ, sint in corpore, quoad corporalem immutationem, tamen quoad principium actionum, sunt in animā, & in illā sunt act⁹ respondentes actibus, & mutationibus passionum.

Primò itaque ratione intellectus, fit ingens mutatio ipsius in morte. In primis in eius obtenebratione significatā per cinerem, tūm quoad luminā super-

naturalia, tūm quoad naturalia, perturbatā imaginatione, arefcentibus spiritibus, & speciebus abeuntibus: Deinde in qualitate cogitationum, quas non nisi horrendas habebit, de suo corpore, de vitā præteritā, de statu præsentē, de imminente exitu, de dæmonibus, de Deo irato. Id expressum ab Ecclesiaste, cap. 8. *Nec finitur quiescere ingrūte bello: An hoc bellum intentat Deus indutus loricā iustitiæ, atque univērsā iudiciali panopliā circumdatus, armans creaturas ad ultionem inimicorum: an est mors ipsa, cui non in-eleganter tribuitur persona Regis & Tyranni, uti significatur lob. 18. Calcet super eum, quasi Rex interitus: an denique diabolus cuius invidiā mors in hominē dominatur: hic autem hostis hominum infensissimus sub extremum vitæ maximè oppugnat, quem etiam Hugo ait ex S. Bernardo & Martino, morientibus assistere in formā visibili: de qua re severè, & graviter Ephrem to. 3. sermone in eos qui in Christo obdormierunt. ubi de hominis moribundi statu sic loquitur. Repente constringitur lingua, immutantur oculi, cōcutitur mens, quādo Dominicæ copiæ, atq; satellites advenerint, atq; apprehenderint, &c. Et post pauca. Ecce verè exercitus cœlestes, ecce potestates æternæ, ecce figure formidabiles, illi⁹ qui solus tremēdus est: ecce ministri fortes illi⁹, qui sol⁹ fortis est: ecce fortes Dei fortis: ecce forme terribiles, atq; horrēdæ: ista tunc, qui abripitur, solus videt, nos verò nō intuetur amplius, sed ad præsentēs potestates stupefactus extra se rapitur. Quod autem non sinatur quiescere moribundus in eo prælio, idem ibid. paulo*

paulo post præclare exponit. Non vides apud fratres morientes, animamque agentes, quibus affidemus, quam terribilia tunc eis accidere cernantur? quo pacto corripiantur, quo pacto perturbentur, & quo pacto suspirent? Non aspicias eo sudoribus frigidus, & sudore plenos instar messorum in agro: Quomodo oculos huc illucque retorqueant? quomodo alij dentibus strideant? quomodo obstupescant, & expavescant, tumultuarieque agant? Et quo pacto multi etiam capillos suos elevant? quo pacto ex lecto exiliant fugere volentes, licet nequeant; videntque ea que nunquam prius viderunt, & audiunt à potestatibus que nunquam antea audierunt, & patiuntur que nunquam alias passi sunt, quærentes qui eos redimat, & nemo est qui liberet; requirentes socios, & nemo adest qui comitetur, requirentes advocatos & patronos, & nemo, qui adfit. Quos aspicientes tunc contremiscimus, & plangimus, tenentesque eorum manus, salutamus, atque complectimur, lacrymis irrigantes, sudorem vultus detergimus, & oculos eorum & siccam linguam æstuantem aquâ madefacimus, atque refrigeramus: aurem nostram ori eorum admovemus, ut tenues saltem atque subtiles ipsorum voces exaudiamus: Alia plura omitto de re eadem. Deniq; tunc in intellectu longè diversum est iudicium quod induit de suis rebus, de bonis externis, de omnibus creatis, de ipsâ æternitate, quam cum esset in corpore. Quam vana esse deprehendit, & nullius momenti, quæ tanti ducebat, famam, honorem, pulchritudinem, voluptatem, delicias: Quanti ea

ducet quæ negligebat: Quam aliter de Deo sentiet. Nabuchodonosor turbatâ quondam imaginatione, cum se bovem putaret, herbas comedebat, & ut loquitur Scriptura: *Fœnum sicut bos comedes, & cum feris habitatio tua.* Sed sibi redditus suum illud factum exhorruit: Quibus per præstigias oculi fascinatur, innumera se putant videre, ubi sublato fascino, omnia alia vident: fuerunt qui crederent se in mensa sedere, atque apparatus epulas consummere, qui postea deprehenderunt se fuisse deceptos. Eodem modo cum anima in corpore manet, fictio decipit ipsam, ut ait Sapiens capite 6. *Fascinatio enim nugacitatis obscurat bona, & inconstantia concupiscentie transvertit sensum sine malitia.* Sed sublato corpore, cum anima res uti in se sunt, intuetur, tum obstupescit se fuisse deceptam.

Secundo, quoad voluntatem tanta fit in ea mutatio, ut mutetur in rerum omnium odium, atque aversionem; nam in eâ exuta corpore, ubi illa perit titillatio, evanescit rerum creaturarum amor, & eius loco remanet naturale pontus, atque inclinatio vehementissima, atque incitatissima in Deum, ut in suum finem, quæ sublato corporis impedimento, tantâ vi eam rapit, ut retineri non possit, quin sese fini illi uniat, sine vehementi quadam obstentia; & proinde afflictione, & gravissimâ molestiâ, in quam de facto incurrit, quando ob mortalis vitæ imperfectiones ab illa unione impeditur. Quod si illa impedimenta æterna esse senserit, vehementissimo sese dolore torquet, & miserum in modum discruciat: ubi illa vota, ubi desideria, ubi

teneri illi amores, oscula, complexus, gaudia, cōplacentiæ, risus? hæc omnia præterierunt: non nisi tristitia, mœror, timor, acerbitas, odium, ira, furor, desperatio. Redeunt omnes voluntates quas habuit, liberæ & non liberæ, inter quas quot sunt contrariæ, à quibus in varia discerpitur? quàm multæ indecentes, & indignæ? atque illæ ipsam affligunt: quàm multæ inutiles & vanæ? & illæ contristant, solumque mœrorem relinquunt? quàm multæ sunt obscœnæ? & illæ non nisi pudore afficiunt: quàm multæ crudeles? & illæ amaritudine replent: quàm multæ sunt injustæ? & illæ condemnant: quàm multæ contra Deum? & illæ disturbant, atque difficiunt. Jam illæ quæ ad præsentē statum attinent, sese offerunt, & illæ mirabiliter eam exagitant, eò usque ut soli supplicio se destinet.

Tertiò ac ultimò, quoad passiones attinet, quemadmodum tempore tempestatis non nisi adversi venti flant, & fluctus excitantur, ac mare irritatur; ita tunc gravissimæ oriuntur passiones. Rem apprimè Dorotheus exponit in doct. 12. ac repetit ex Evagrio, ubi docet, in variis vitæ occupationibus animam à suis passionibus avocari, atque abstrahi, dum comedit, dum ambulat, dum agit cum amicis, dum varia

intuetur ac percipit: sed cum in morte sensus erunt sopiti, ac secum anima habitare cogetur sola cum suis passionibus; tùm demum earum violentiam sentiet, ita ut disturbata atque incensa ab earum molestia, deduetaque & dispersa per varia, non possit Dei meminisse: hic aliquando cupiditatem sensisti, quanta tunc erit? sensisti aculeos doloris, tunc scies quid sit dolor, & desperatio: iram ignorasti, usque ad illud tempus, & animi impatientiam. Quid dicam de timore, qui gravior erit quolibet formento? Denique tunc omnes passiones insurgent, *quando lucerna impiorum extinguetur*

Hic cineres admove capiti, & dignā hoc toto discursu elice conclusionem: nempe ut quoniam ad hæc omnia ingentes & giganteæ vires requiruntur, videas num illæ tibi adsint ad hæc omnia ferenda. Certè si sola harum rerum cogitatio te terret, quanto magis præsentia, & ipsa experientia? Quid agimus, Auditores, quid in nugis huius vitæ immoramur, nec ad ista nos præparamus? Hæc omnia unumquemque manent, nemo liber: nemo eximitur:

Verè beatus qui semper hanc horam ante oculos habet, verè miser qui non habet, &c.